

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2 till "Beslut om naturreservat
för Vormforsen".

SKÖTSELPLAN

Datum
2009-12-14

Ärendebeteckning
511-11558-2009
Arkivbeteckning
2402237

1(10)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET VORMFORSEN I LYCKSELE KOMMUN

Foto: Anders Granér/Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställandet och skötsel av Vormforsens naturreservat är att bevara och återställa de värdefulla vatten – och naturmiljöerna såsom ett mosaikartat forssystem med intilliggande barrnaturskogar. Syftet nås genom naturvårdsbränning och genom att naturliga processer tillåts fortgå ostört. Naturskogsstrukturer som skiktning, gamla grova träd och död ved ska förekomma i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Vormforsen
Nummer	2402237
Reg-DOS id	2020165
Natura 2000	-
Kommun	Lycksele
Län	AC
Lägesbeskrivning	Ca 10 km NV Rusksele, ekokarta 22I 9h Mittkoordinat (RT90 2,5 gon V): 1638163, 7198530
Naturgeografisk region	32 c, norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter
Värdetrakt	-
Bränningstrakt	Siksele
Gräns	Se beslutskarta
Markägare	Sveaskog
Fastigheter	Del av Bjurbäckslandet 1:1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	57 ha
Skyddad areal produktiv skog	33 ha

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Tallskog	Tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	11,2
Granskog	Sumpgranskog av ristyp (2.1.2.3)	18,0
Blandskog	Löv-och barrblandskog av ristyp (2.3.1.2)	5,5
Våtmarker	Fattig kärrvegetation (3.2)	1,5
Vatten	Sötvattensvegetation (6)	21,3

¹ Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*. (se bilaga 1)

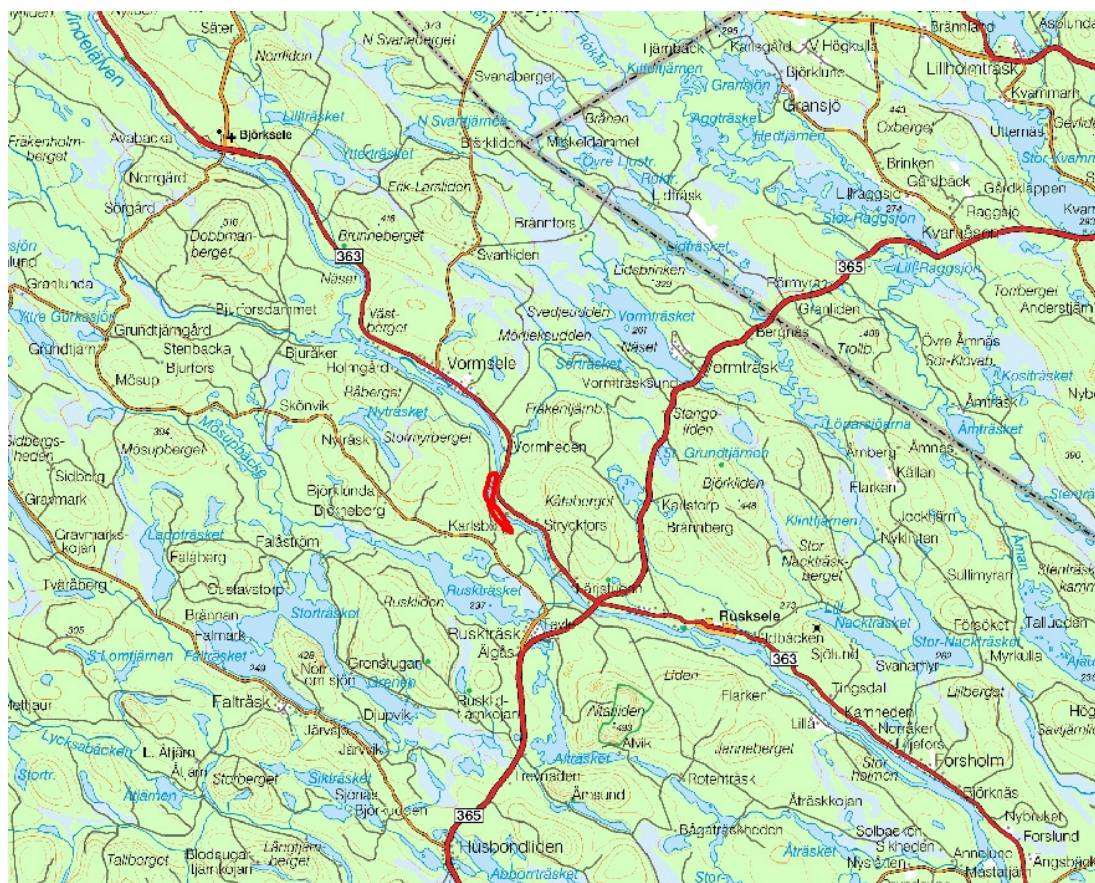
Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	Västlig taiga (9010)	9,3 ha
	Övrig skogsmark (91D0)	25,0
Våtmarker	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	1,8
Vatten	Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	0,6
	Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (3210)	23,6

²

Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Vormforsens naturreservat ligger drygt 10 km nordväst om Ruskesele i Lycksele kommun och ligger på 200 meter över havet. Reservatet omfattar Vormforsen som ligger längs med Vindelälven samt den angränsande skogsmarken på den västra sidan av forsen. Två mindre bäckar rinner i tvärgående riktning genom reservatet och mynnar ut i Vormforsen. Även flera mindre våtmarker finns i södra delen av reservatet. Marken är i huvudsak flack eller svagt sluttande och övergår i en mindre brant sluttning längre åt söder. Vid strandkanterna övergår terrängen till storblockig morän. En större bilväg tangerar reservatet i väster och väg 363 går förbi på andra sidan forsen.

Översiktskarta Vormforsens naturreservat. Röd markering = Vormforsens naturreservat

Berggrunden består av näringsfattig röd till grå, grovporfyrisk, så kallad Revsundsgranit som är karakteristisk för länets inland. På östra sidan av älven finns fragment av metavulkanit och metasediment och den skärs av gånger av yngre granit.

Vid isavsmältningen har stora mängder smältvatten dränerats genom Vindelälvens dalgång. Stora mängder grus och sand har ackumulerats i isälvsavlagringar men vattnet har också eroderat material längs långa sträckor. Vid Vormforsen kan man se resultatet av båda processerna parallellt. På den västra sidan har erosionen varit aktiv. Det ytliga materialet har spolats ur och fått stenig grusig sammansättning. Ett antal hållar har frilagts genom spolningen i den norra delen. Från väster ansluter ett isälvsroderat område som dräneras ner i Vindelälvens dalgång. Några mindre isälvsrännor kan också ses på slutningen. På den östra sidan har vatten hastigheten varit lägre och här har isälvsmaterial avsatts i en ganska flack avlagring

Skogarna i reservatet domineras av 130 årig löv- och barrblandskog med grovblockig morän som periodvis översvämmas under året. Skogen är helt ogallrad utom närmast rastplatsen där det förekommer en del vedtäckt. I norra delen domineras skogarna av sandiga tallhedar. Marken här är mycket mager och består av skarp rished och kala hållmarker. Skogen utgörs av medelgrov tallskog och en hel del klen död ved. Längre söderut blir skogen helt grandominerad med flera fuktiga och näringsrika partier. Här finns flera flacka, fuktiga raviner som löper ner mot täta gran- och lövblandskog. Här är granskogen runt 130 år med inslag av 200 åriga tallar. Området har rörligt markvatten och utgörs fläckvis av översilningsmark. En liten bäck med källvatten mynnar ut längre ner i branten. I den sydligaste delen av reservatet växer täta och i sen tid måttligt påverkade översvämningsskogar som genomkorsas av en våtmark. Skogen domineras i huvudsak av gran med spridda inslag av björk, asp och sälg. Skogen växer tätt och träden är inte så grova men mycket högre och uppemot 250 år gamla.

I reservatet finns flera kulturspår som vittnar om lång mänsklig aktivitet inom området. Nära Vormforsens strand finns spår av en tjärddal samt en stenåldersboplats där man hittat flera kokgropar och härdar från den tiden. Reservatet skogar och myrar är av riksintresse för rennärningen och har följaktligen också nyttjats av renskötseln under lång tid.

Vormforsen har under lång tid utvecklat naturvärden som gör att flera rödlistade och andra intressanta arter knutna till gamla barnnaturskogar påträffats inom området (hotkategori enligt rödlista 2005 anges inom parentes): **Vedsvampar:** kötticka, rynkskinn (NT), ullticka; **Lavar:** bårdlav, lunglav (NT), skinnlav, stuplav; **Kärlväxter:** svart trolldruva, ormbär;

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fyra skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området. För varje skötselområde redovisas mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarande tillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, skog med fri utveckling, areal 22 ha

Skötselområdet består av merparten av skogsmarken inom reservatet. Skogen består av grandominerad barrskog med inslag av äldre tallöverståndare och lövträd. Området har rörligt markvatten och bitvis översvämningssmark. Även en brant nordostsluttning ingår med en liten bäck med källvatten (Bilaga 3, delområde 1). Skogarna består idag i sin helhet av olikåldriga bestånd med gott om gamla träd och död ved. Skötselområdet ska lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Det innefattar även att en spontan brand bör tillåtas brinna så långt möjligt är inom reservatet utifrån säkerhetsmässiga aspekter.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen natur-och urskogsartad skog uppgår till 22 ha.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

3.2 Skötselområde 2, brandpräglad barrskog, naturvårdsbränning areal 10 ha

Skötselområdet består av 100 årig tallskog med inslag av äldre tallöverståndare (bilaga 3, delområde 2). Marken består av skarp ris hed med inslag av sandiga hållmarker.

Området är relativt flackt med en del blockrika inslag längs stranden. Vormforsen ligger inom en av länsstyrelsen utpekad bränningstrakt där det kommer att satsas extra mycket på naturvårdsbränning i reservat. Skötseln ska vara naturvårdsbränning för hela arealen om det är tekniskt möjligt.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog uppgår till 10 ha.
- naturvårdsbränning berör hela området minst vart 100:e år

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning skall utföras inom skötselområdet med syfte att brandhärda den skiktade tallskogen. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är 50-100 år. Om graninväxning i delar av området utgör ett hinder kan avverkning för att underlätta kontrollerad bränning genomföras. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen

3.3 Skötselområde 3, våtmarker med fri utveckling, areal 2 ha

Skötselområdet består av en mindre våtmark som delvis är glest trädbeklädd och ligger i nära anslutning till Vormforsen. Skötselområdet ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen våtmarker uppgår till 2 ha
- minst 100 procent av våtmarkerna har en ostörd hydrologi.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder

3.4 Skötselområde 4, forsande vatten, 21 ha

Skötselområdet består av Vormforsens forsande vattendrag.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturligt forsande vatten uppgår till 21 ha
- det finns naturliga lek- och ståndplatser för olika fiskarter

Skötselåtgärder

Inom ramen för bevarandet av de återstående kulturminnena, ska restaurering av lek- och ståndplatser för fisk och andra vattenlevande organismer kunna tillåtas. Det innefattar även att död ved får läggas ut i vattendraget.

4. Skötselområde för kulturmiljövärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på kulturhistoriska lämningar. Det övergripande målet är att bevara de kulturlämningar som finns inom skötselområdet.

4.1 Skötselområde för kulturmiljövärden

Reservatet har under mycket lång tid nyttjats av människan för boskaps- och renskötsel. Det finns spår en gammal tjärdal och även ett intressant boplatsoområde från stenåldern, troligen från den yngre stenåldern (4200–1800 f. Kr). Stenåldersfynden som gjorts i området är flera härdar och kokgropar oftast med god förekomst av skärvsten som kan tyda på att platsen varit boplatz under en längre tid. Vindelälven är även en kulturmiljö av riksintresse.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- de kulturhistoriska lämningarna sköts och bevaras för framtiden

Skötselåtgärder

Lämningarna kan om det finns behov hållas öppna och fria från vegetation genom skötsel. I mån av resurser kan även mindre informationsskyltar sättas upp vid kulturlämningarna för att underlätta för besökare, men är ingen prioriterad åtgärd i dagsläget.

5. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Vormforsen har ett mycket högt rekreativt värde med flera strida och vackra forsar. Området är av riksintresse för friluftsliv och utnyttjas i relativt stor omfattning för fiske och rekreation. Reservatet är redan idag välförsett för friluftslivet genom flera vandringsleder och rastplatser på båda sidor om älven.

5.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Från vägen, som tangerar reservatet, går flera stigar bland annat ner till kulturlämningarna vid älven. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att en informationsskylt (A2) med karta över reservatet ska sättas upp vid rastplatsen, på den västra sidan av Vormforsen. Ytterligare en skylt ska sättas upp på lämplig plats efter väg 363. Lämplig placering av skyltarna presenteras på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas minst en väl underhållen informationsskylt med beskrivning av natur- och kulturmiljöer i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- montering av informationsskyltar
- röjning och uppmärkning av stigar

6. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

7. Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas av jakt- respektive fiskerättsinnehavare enligt gällande jakt- och fiskelagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Fiskerätten inom reservatet är uppdelat i ett fiskevårdsområde och förvaltas av Vormsele FVO.

8. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet ¹
Montering av informationsskyltar	Se bilaga 4	1
Röjning och uppmarkering av stigar	Se bilaga 4	2
Naturvårdsbränning	Se bilaga 3	2
Vård och skötsel av kulturlämningar	Se bilaga 3	3

¹Siffran anger prioriteringsordning ifall genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

10. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske minst vart annat år. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

10.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv